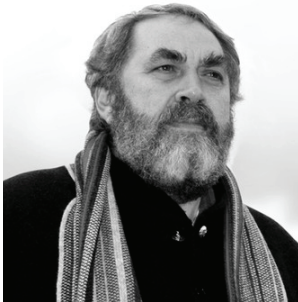

Eitt nýtt stýri – orð til umhugsanar

Árni Dahl

Nú fólkið hevur talað á løgtingsvalinum 31. august, er nýtt landsstýri skipað, sum verður fagnað við móttøku í Tinganesi í dag, 16. september.

Valrætturin er ein rættur, ið vit eiga at hámeta. Vit fáa – einsamøll við okkara egnu sannføring – sett ein kross. Hetta er ein dýrabarur rættur, og vit kunnu fegnast um, at nógv okkara – úti við 90 av 100 – hava tikið við hesum høvi og soleiðis hava fagnað fólkaræðinum.

Tað er eingin ivi um, at teir triggir flokkarnir, sum nú mynda landsins stýri, gera tað við meirilutans vælsignilsi. A fekk 24,5%, B 20,3% og H 5,4%. Hetta gevur 50,2% av atkvøðunum, og tað

er ein meiriluti. Hetta er ein veruleiki, sum eingin eigur at seta spurnar- tekin við.

Kortini eru viðurskipti í sambandi við hátíðarhaldið í dag, sum tú kanst seta spurnar- tekin við.

Fyri 117 árum síðani yrkti Jóannes bóndi sangin, sum byrjar “Tað frættist nú og fregnast um land og um bý/ at konufólkaöldin hon rennur so ný...”.

Hetta var í sambandi við, at konufólk finga valrætt til kommunuval – sum skilst í 1902.

Hvussu tann einstaki

velur, er sum sagt eftir sannføring og hugburði. Men tað er løgið, at kvinnuumboðanin skal vera so syndarlaga lág. Taka vit løgtingsfólkini, sum standa aftan fyri hesa samgongu, (her verður meint við tey valdu, ikki eykafólkini), so eigur A eitt umboð, B eitt umboð og H einki umboð. Av 17 tingfólkum, sum mynda meirlutan, eru tvær kvinnur.

Tá ið landsstýrisfólk so skuldu veljast, høvdu flokkarnir høvi at rætta “skeivleikan” eitt vet. Men av sjei landsstýrisfólkum er bara ein kvinna. Allir

flokkarnir høvdu møgu- leika at rætta eitt sindur upp á javnvágina, tí konufólk vóru valevni á øllum listum.

Og aftur rennur hugurin til 117 ára gomlu yrkingina: *“Vit kallmenn siga allir: tit komið heil og sæll! Við okkum til fylgdar, alt gangist tykkum væl! Vit eru fegnir við, tit ei longur ganga støk, men við okkum taka tøk”.*

Hagtalsliga liggja vit aftan fyri mong triðja- heimsland á hesum øki. Tað er veruleiki. Og eingin skal ivast í, at vit

á altjóða pallinum verða borin saman við tjóðir, har svartasta afturhaldið hevur góðar dagar. Hetta hevur meirilutin av Føroya fólki valt.

Ein døgkan dag sum henda kanst tú ugga teg við orðunum, ið vinurin farni, Steinbjørn, festi á blað:

“Altíð tað grør í føroyskum haga”.

Í Havn 16. september 2019

Spell!

Zakarias Wang

Nú finga vit nýtt landsstýri. Tað er gott, men spell at tað ikki gekk so væl sum tað kundi.

Tá formansumfarið hevði verið kom fram, at allir flokkar høvdu biðið um, at Bárður á Steig Nielsen skuldi standa fyri samráðingunum um nýggja landsstýri. Vanligt er at hava blokkpolitikk, har tvær fylkingar stríðast um at fáa meiriluta, og tann sum fær ein tepran meiriluta setir seg á alt og heldur minnilutan úti.

Hetta var ikki tað, sum føringafelagsmenninir frá 1888 settu sær fyri at vit skuldu gera. Teir hildu, at vit skuldu halda saman fyri at væl skuldi gangast øllum samfelagnum.

Sjálvandi vita vit, at eisini í Føringafelagnum komu fylkingar upp, sum hildu seg hava rættari loysnir enn nakar annar. Fyrsta rokið var millum Sambandið og Sjálvstýri

frá 1906. Men hetta vóru ósemjur innan fyri Føringafelag, tí semja var um, at vit høvdu ta felags stevnu at fáa framburð í lag í ríki okkara, og báðir partar vóru samdir um, at vit vóru ein eind fyri okkum sjálar. Samstundis vistu teir, at vit vóru í ríkjafelagsskapi við Danmark, men ikki vóru innlimaði í danska ríkið.

Fyrsti flokkurin var Sambandsflokkurin. Formaður í honum var Friðrikur próstur, og tað var hann sum kom við uppskotinum um navn floksins. Friðrikur hevði fingið studentsprógv í Reykjavík 1875, so hann dugdi bæði islendskt og forn málið og visti tí hvat orðið samband týðir. Samband er nevnliga samstarv millum javnlíkar, sum hvør í sínum lagi ráða yvir sær sjálvum. Við at geva flokkinum hetta navn gjørdi Friðrikur greitt, at hann var ímóti at vit skuldu limast inn í Danmarkar ríki, men helt at vit skuldu hava sjálvstýri í samstarvinum við Danmark.

Í so máta vóru sambandsmenn fullsmdir við sjálvstýrismenninar. Hesir høvdu einki ynski um at vit skuldu gerast eitt sjálvstøðugt ríki. Tað stóð tó ikki á at finna fram til ósemjur um, hvussu stórt sjálvstýri saman við Danmark skuldi vera. Nakrir sjálvs-

týrismenn hildu at hinir í flokkinum gjørdi í so nógv burtur úr sjálvstýrisprátinum, og teir brutu úr og stovnaðu Javnaðarflokkin, sum kom á ting í 1928. Aðrir sjálvstýrismenn hildu at flokkurin fekk ov lítið sjálvstýri, og teir komu inn á ting sum Vinnuflokkurin 1936. Hesin flokkur gekk saman við fyrrverandi formanni Sjálvstýrisflokksins Jóannes Paturssyni um at stovna ein nýggjan flokk, sum fekk navnið Fólkaflokkurin (radikalt sjálvstýri), sum kom á ting í 1940.

Nú høvdu vit í veruleikanum fyra sjálvstýrisflokkar á tingi. Allir hesir flokkar vildu at vit skuldu ráða fyri okkara egnu viðurskiptum. Eingin av hesum flokkum vildi hava, at vit skuldu innlimast í Danmarkar ríki, men teir vildu allir at vit vóru saman við Danmark, og vóru teir tí allir samstundis sambandsflokkar.

Men í 1946 gjørdi danska stjórnin bart. Hon vildi innlima Føroyar í Danmarkar ríki. Hetta skuldi gerast við at vit finga eitt uppskot um innliming til fólkkaatkvøðu. Stjórnin setti trumf á við at siga, at tóku vit ikki undir við hesum innlimingar- uppskoti, so skuldi Føroyar skiljast frá Danmarkar ríki.

Hetta kom øllum

fýra flokkunum á lög- tingi illa við. Teir vóru jú allir av somu rót, Føringafelagnum frá jóla- fundinum 1888. Samstundis vóru teir fyri at vit skuldu vera saman við Danmark á jøvnum føti. Men nú vildi stjórnin ikki loyva okkum at vera saman við Danmark sum javnlíki. Ringt var í at velja hjá flokkunum, og hvør einasti veljari noyddist at taka støðu eftir bestu sannføring. Allir eygleiðarar vóru sannførdir um, at innlimingin fór at vinna, tí tað bar ikki til at ein pinkulítil oyggjaflokkur úti í Atlantshavi við gott 30.000 fólki kundi gerast eitt sjálvstøðugt ríki í heimssamfelagnum. Danska stjórnin kundi næstan ikki halda út so spent var hon at kunna siga øllum heiminum frá, at nú var Danmark vaksið við 1396 ferkilometrum og 30.000 fólki.

So mikið størri var vónbrot hennara, tá tað visti seg, at bert 49% av føroyingunum vildu innlimast í Danmarkar ríki. 51%, ein tryggur meiriluti, vildi heldur loysa frá Danmark.

Síðani hevur føroyskur politikkur snúð seg um hvussu henda fólkkaatkvøða skal setast í verk.

Nú er nógv nýtt í so máta.

Vinnulív okkara er ikki nøgt við at ganga í donskum hafti. Avleiðingin er, at Sambands-

flokkurin fór til val uppá at vit skulu hava størri uttanríkispolitiskar heimildir.

Hetta fekk undirtøku veljaranna, og tí var einki at siga til, at allir flokkar kundu taka undir við at formaður Sambandsflokksins kundi gerast samráðingarleiðari fyri at skipa landsstýri.

Vanligt er, at samráðingarleiðarin roynir at fáa teir flokkar, sum hava peikað á seg, til at semjast um at skipa landsstýri.

Tað hevði verið natúrligt at gjørt soleiðis í hesum føri, tí tað at fáa størri uttanríkispolitiskar heimildir er ikki hissini mál. Tað krevur stóran kunnleika til altjóða politikk og okkara rættarstøðu. Her er umráðandi at vit fáa allar góðar kreftir at samstarva, og tí var almikil orsök til at fáa allar flokkar at vera saman fyri at fáa hetta alstóra mál avgreitt.

Men tíverri valdi samráðingarleiðarin nakrar flokkar burtur úr at samráðast við. Tá so val skuldi fara fram av lögmanni, var greitt, at teir flokkar, sum ikki vóru slopnir upp í part, kundu vera fornermaðir og siga at teir ikki vildu stuðla lögmanni.

Hetta kundi Sjálvstýri eisini havt gjørt. Men tá landsstýrið vil fáa okkum fleiri uttanríkispolitiskar heimildir, er tað umráðandi, at tað

fær stuðul frá øðrum enn einari smalari samgongu til at reka sín politikk. Tí var tað, at Sjálvstýri sum tann einasti av teimum flokkum, sum var sett uttan fyri samráðingarnar, gjørdi av at stuðla tí manni, sum flokkurin hevði gjørt av at geva samráðingarheimildina, at gerast lögmaður.

Okkara partur skal ikki liggja eftir tá tøk skulu takast fyri at vinna okkum meir sjálvstýri!